

Handelingsperspectief Buitengebied Regio Amersfoort

Impressie 11-16 mei 2023

Voorwoord

Voor u ligt het verslag van het gebiedsatelier Gelderse Vallei voor het Handelingsperspectief Buitengebied voor de regio Amersfoort.

Het Atelier Gelderse Vallei bestond uit twee workshopdagen op 11 en 16 mei. In het Atelier Gelderse Vallei zijn belanghebbenden, grondeigenaren, bestuurders en betrokken ambtenaren met elkaar in gesprek gegaan over wat er nodig is om tot een toekomstbestendige inrichting van het buitengebied te komen.

De opgaven voor het buitengebied zijn verdiept, kennis is gedeeld, ambities zijn uitgesproken.

De oogst van het Atelier Gelderse Vallei is rijk en vormt een goede basis voor het regiobrede Handelingsperspectief.

Het Atelier Gelderse Vallei is de tweede in de reeks gebiedsateliers die in het kader van het Handelingsperspectief plaats vinden. Hierna volgt nog het Regio Atelier op 5 juni 2023.

Mede namens Bureau Regio Amersfoort willen wij alle deelnemers hartelijk danken voor hun inbreng in het gebiedsatelier Gelderse Vallei. Graag tot ziens op 5 juni 2023.

**BVR Adviseurs
Ecorys**

De Atelieraanpak

De inhoud van het Handelingsperspectief krijgt vorm in een 'atelieraanpak'. Met een atelier creëren we een 'veilige' werkomgeving waar deelnemers uitgedaagd worden om vrijuit te denken en samen te werken. De vrijheid die een atelier biedt is niet vrijblijvend. Samen leren en samen lessen trekken is een belangrijk onderdeel. In de ateliers worden verschillende perspectieven voorgelegd. Perspectieven zijn voorstelbare toekomsten die op een samenhangende manier de keuzes en kansen verbeelden en het speelveld aangeven.

Middels drie perspectieven op het buitengebied van de Gelderse Vallei onderzoeken we de keuzes en kansen voor natuur, beleving en de economische vitaliteit van het gebied. We doordenken de perspectieven met behulp van beeld- en kaartmateriaal en maken meteen de denkstap naar acties, mogelijke financiering en sturingsinstrumenten.

Inhoud

1. Deelnemers	4
2. Perspectieven: stel je voor, het is 2040	5
3. Dag 1: werksessie gebiedsexperts	8
4. Dag 2: vertaling opgehaalde inhoud	10
5. Dag 3: tentoonstelling en debat	16
6. Beleidscontext en vervolg	18

Deelnemers

Atelierdag 1: gebiedsexperts en belanghebbenden

LTO
Agrariërs
NMU
Utrechts Landschap
Energiecoöp Zon op Woudenberg
Waterschap Vallei en Veluwe
Collectief Utrecht Oost
't Schoutenhuis / diverse landgoederen
Gemeente Amersfoort
Gemeente Woudenberg
Gemeente Leusden
Provincie Utrecht

Atelierdag 2: Verwerking en debat

Manege Groenewoude
WBL
Collectief Utrecht Oost
LTO
Agrariërs
WBI
MTS v. Ginkel- v. Loon
Inwoners
Waterschap Vallei en Veluwe
Gemeente Leusden
Gemeente Woudenberg
Gemeente Amersfoort

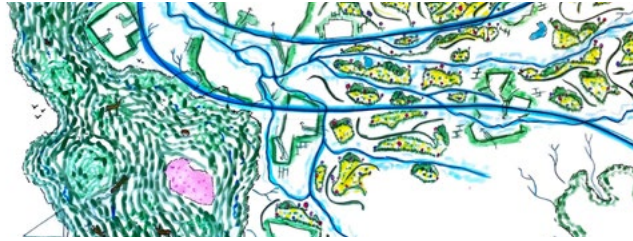
Perspectieven: stel je voor, het is 2040...

Productieve regio

De regio Amersfoort is een toekomstbestendig high tech landbouwgebied met verschillende regionale voedselketens. Op hoog-efficiënte wijze worden gezonde producten geteeld voor de nieuwe 'schijf van vijf'. Dit is de brede menukaart voor het gezonde leven in 2040. De diversiteit van dit menu en de producten is ook zichtbaar geworden in het landschap: elke plek is anders en maakt andere teelten mogelijk. Bepalend voor de teelten zijn bodem en water en de ligging van gebieden aan de hoofdstructuren voor water, energie, vervoer en reststromen. Op lage natte gronden is de melkveehouderij grootschalig en extensief georganiseerd. Hier is hooiland (ruwvoer) en worden ook vezelgewassen geteeld. De landbouw is aangepast op de aanwezigheid van kleine landschapselementen en te behouden natuurlijke structuren. Watersystemen en afvalwaterbehandeling worden zo ingericht dat nutriënten kunnen worden her-benut.

Groen is gezond

De regio blinkt uit in natuurkwaliteit. Zowel het buitengebied als de kernen zijn habitats voor vele soorten. Het groen in de stad is in omvang vergroot en ecologisch vormgegeven met oog op biodiversiteit. In het buitengebied krijgt de natuur de ruimte; inwoners vinden natuur en beweegruijnte binnen de stadsgrenzen. In het landschap zijn bodem en water sturend voor de natuurlijke systemen. Beken zijn hersteld met brede filterende natuurzones ter weerszijden. De flanken van de Heuvelrug zijn versterkt met bos en houtwallen. De bossen zijn 'verloofd' en het grondwatersysteem is robuust. Boeren verdienen in de regio nog steeds hun boterham, maar met een compleet natuur-inclusieve bedrijfsvoering. Voor groenblauwe diensten worden de boeren betaald door alle inwoners en bedrijven. Delen van de regio met beschermde natuur zijn echte reservaten geworden. Hier geldt stilte en rust en is de mens te gast.

Gastvrij landschap

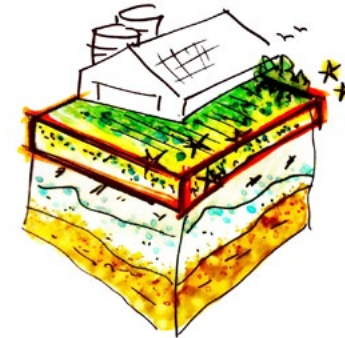
Het gastvrije buitengebied is overal toegankelijk en te beleven voor wandelaars en fietsers dankzij een zeer intensief en regio dekkend routenetwerk. De recreatieve en toeristische waarden zijn overal hoog, het gebied is 'vakantieland'. Inwoners beleven de omgeving tijdens hun dagelijkse routes met prachtige panorama's. Een groenblauw raamwerk verbindt de aantrekkelijke kernen met het buitengebied. De bewoners van de kernen kunnen met groenblauwe verbindingen de recreatieve hotspots bereiken zoals parken, nieuwe zwemplassen en speelbossen. Goede spoorverbindingen naar alle windrichtingen en aantrekkelijke treinstations bieden toegang tot het landschap voor bezoekers van buiten de regio. Uitstappen op het station is direct de natuur in stappen. Boerenbedrijven zijn gericht op een goede balans van natuur, productie en beleving en hebben vele functies.

Dag 1: Gebiedsexperts en belanghebbenden

HERKENBARE
BEEKDALEN
IN HET LANDSCHAP

DUURZAAM
BODENBEHEER
CENTRAAL

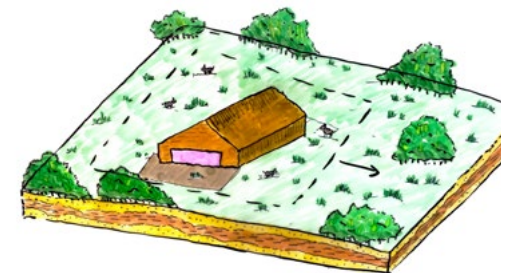
EERLIJKE PRIJS &
BELONING KOPLOPERS

VERBREDE
BEDRIJFSVOERING
(OOK VOOR VAB'S)

EXTENSIVEREN VEEHOUDERIJ

Productieve regio

Top 5 acties Productieve regio

- > Schuifruimte faciliteren (grondbank beheerd door collectief)
- > Organiseer zoning extensieve gebieden & Intensieve gebieden (rood voor rood in stadsrand en kernen)
- > Natuurbeheer als verdienmodel (GGM) Vergoeding natuurbeheer agrariërs, Slim clusteren grootschalige agrarische activiteiten / keten, circulaire HUB's (verwerking - opslag - transport)
- > Signaleren & agenderen tegenstrijdige regelgeving in agrarische sector: bemesting, kalenderlandbouw

Gezond is groen

Top 5 acties Gezond is groen

- > Agrariërs als beheerders van het landschap: Verdienmodel natuurbeheer
- > Watersysteem verbeteren door vasthouden en vertragen: stuwen (b- en c-waterloop) en meanderende waterloop (beken)
- > Beoordeling waterkwaliteit op perceelniveau
- > Doelstellingen natuur behalen door investeringen in groenblauwe structuren in plaats van aaneengesloten natuurgebieden
- > Bodemkwaliteit verbeteren door natuurlijke- en evenwichts bemesting, water vasthouden, Co2 opslag Robuuste oogst, Natuurwaarden, Bodemleven en bodemchemie

Gastvrij landschap

Top 5 acties Gastvrij landschap

- > Recreatief programma organiseren rondom steden en dorpen functiecombinatie (ook in de stad)
- > Uitbreiden fietsinfra/recreatief netwerk (verkeersveiligheid fiets/agrarisch verkeer)
- > Zonering van agrarische en recreatieve functies gekoppeld aan agrarisch perspectief (beëindiging, continuering en verbreding)

Dag 2: Vertaling opgehaalde inhoud

Productieve regio

Productieve regio

Financierder

ECORYS

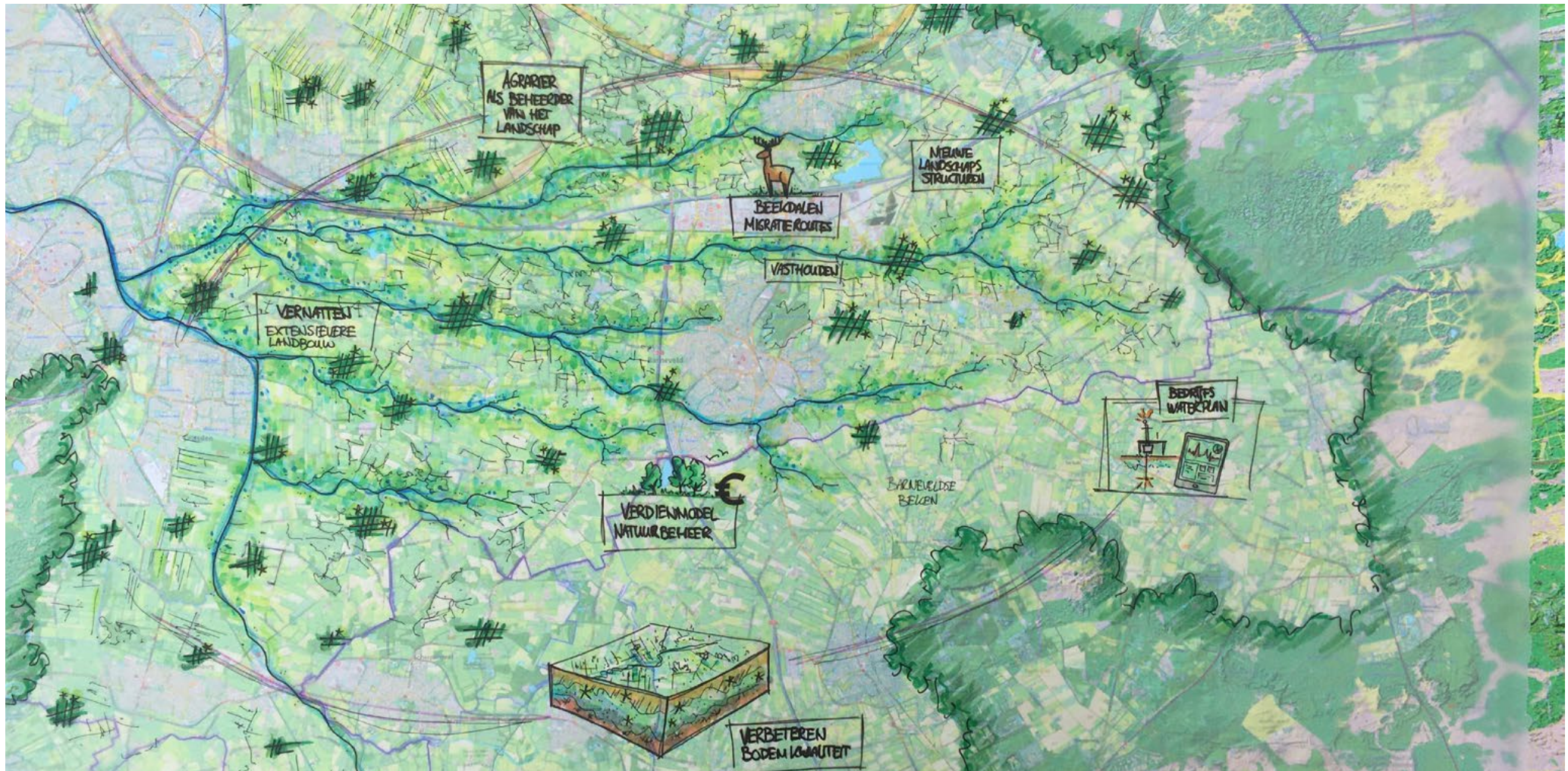

ACTIES	WIE DOET WAT?						
	REGIO	GEMEENTE	PROVINCIE	RIJK	WATERSCHAP	ANDERS	
Schuifruimte faciliteren (grondbank beheerd door collectief)	●	●				Collectief agrariërs ●	
Organiseer zoning extensieve gebieden & intensieve gebieden (rood voor rood in stads-rand en kernen)		VAB-beleid ●	Sturing van ruimte & functies ●	Niet vrijwillige stoppende agrariërs ●		Collectieven ●	
Natuurbeheer als verdienmodel (GGM) Vergoeding natuurbeheer agrariërs			●	●		Ontwikkelaars ●	Agrariërs & grondeigenaren ●
Slim clusteren grootschalige agrarische activiteiten / keten circulaire HUB's (verwerking - opslag - transport)	Regionale visie bedrijventerreinen ●	Bestemmingsplan ●	Sturing ●			(Agrarische) ondernemers ●	Energiebedrijven / netbeheerders ●
Signaleren & agenderen tegenstrijdige regelgeving in agrarische sector - bemesten - kalenderlandbouw		●	●	●		●	

Dag 2: Vertaling opgehaalde inhoud

Gezond is groen

Gezond is groen

Financierder

ECORYS

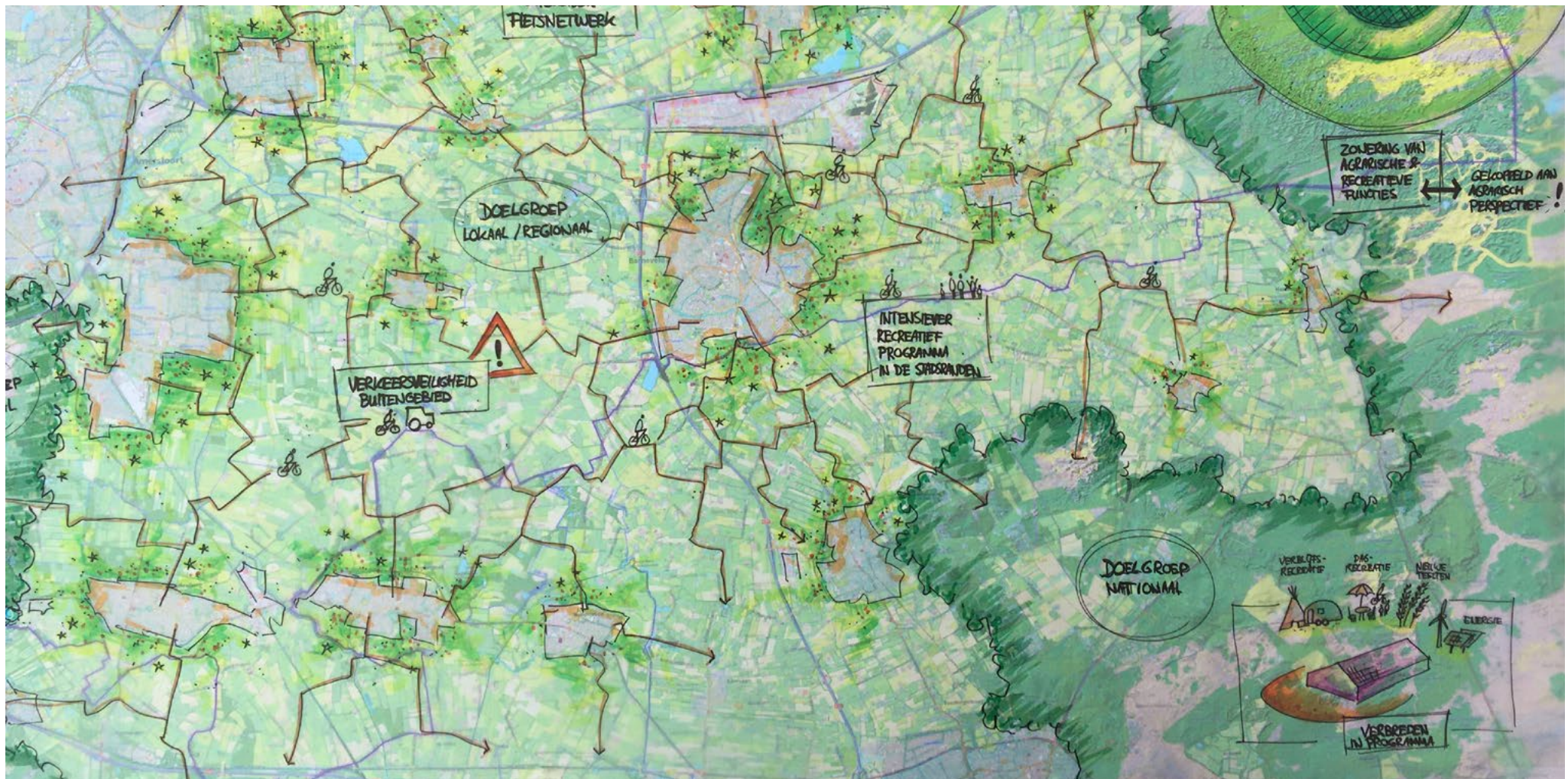

ACTIES	WIE DOET WAT?						
	REGIO	GEMEENTE	PROVINCIE	RIJK	WATERSCHAP	ANDERS	
Agrariërs als beheerders van het landschap Verdienmodel natuurbeheer			Subsidie voor terrein Landschapsbeleid groenblauwe -dooradering Continueregeling voor landschapsbeheer	Staatssteuntoets in de weg		Agrariërs	Terreinbeheerders
Watersysteem verbeteren door vasthouden en vertragen * Stuwen * Meanderende waterloop						Grondeigenaren	
Beoordeling waterkwaliteit op perceelniveau				Beleid NPLG	Monitoring (collectief)	Agrariërs bedrijfswaterplan	EU kwaliteitsnormen KRW
Doelstellingen natuur behalen door investeringen in groenblauwe structuren in plaats van aaneengesloten natuurgebieden		Natuur in stad & dorp verbonden met buitengebied	Doelstellingen	Beleid		Terreinbeheerders Samenwerken met particulieren	Agrariërs & grondeigenaren
Bodemkwaliteit verbeteren door natuurlijke en evenwichts bemesting * Water vasthouden * Co2 opslag * Robuuste oogst * Natuurwaarden * Bodemleven en bodemchemie				Regelgeving		Agrariërs uitvoerders	

Dag 2: Vertaling opgehaalde inhoud

Gastvrij landschap

Gastvrij landschap

Financierder

ACTIES	WIE DOET WAT?						
	REGIO	GEMEENTE	PROVINCIE	RIJK	WATERSCHAP	ANDERS	
Recreatief programma organiseren rondom steden en dorpen functiecombinatie (ook in de stad)	●	●				Ondernemers ●	
Uitbreiden fietsinfra/recreatief netwerk (verkeersveiligheid fiets/agrarisch)			● ★		Combinatie met groenblauwe dooradering ●	Grondeigenaren ●	
Zonering van agrarische en recreatieve functies gekoppeld aan agrarisch perspectief (beëindiging, continuering en verbreding)	●	●	●				

Dag 3: Tentoonstelling en debat

De laatste dag van het Atelier Gelderse vallei opende het Atelier haar deuren voor iedereen die benieuwd is naar de opbrengst van een week lang tekenen aan de toekomst. Het Atelier hing vol met kaarten, borden en foto's. Aanwezigen konden een boodschap voor het vervolg achterlaten op de wanden van het Atelier.

De atelierdagen werden afgesloten met een actief debat onder leiding van Bart Bomas van BVR Adviseurs. Bestuurders en stakeholders werden uitgenodigd het gesprek aan te gaan over de opbrengsten van het Atelier Gelderse vallei. Bart daagde de deelnemers aan het debat en de zaal uit om de stap naar uitvoering te maken. Hoe kunnen we deze ambities waar maken? Wat kun je zelf doen en waar heb je anderen nodig? Hoe zorgen we dat we van ideeën naar handelen komen? Het gesprek werd gevoerd aan de hand van drie stellingen.

Onderwerpen van gesprek

Het programma Groen Groeit Mee (provincie Utrecht) is een kans voor agrarisch natuurbeheer (en/of verbrede agrariër)

De huidige regeling van groen Groeit Mee gaat uit van extra m2 natuur voor iedere nieuwbouwwoning. Waar moet deze extra natuur vandaan komen? Wat is daarnaast de definitie van natuur? Kan agrarisch groen ook niet als natuur worden gezien? Door in plaats van extra natuur aan te kopen een bijdrage/ vergoeding te geven aan agrariërs om het groen openbaar te maken kan er een slimme constructie worden opgetuigd, waardoor er geen agrarische grond verdwijnt en er minder geïnvesteerd hoeft te worden.

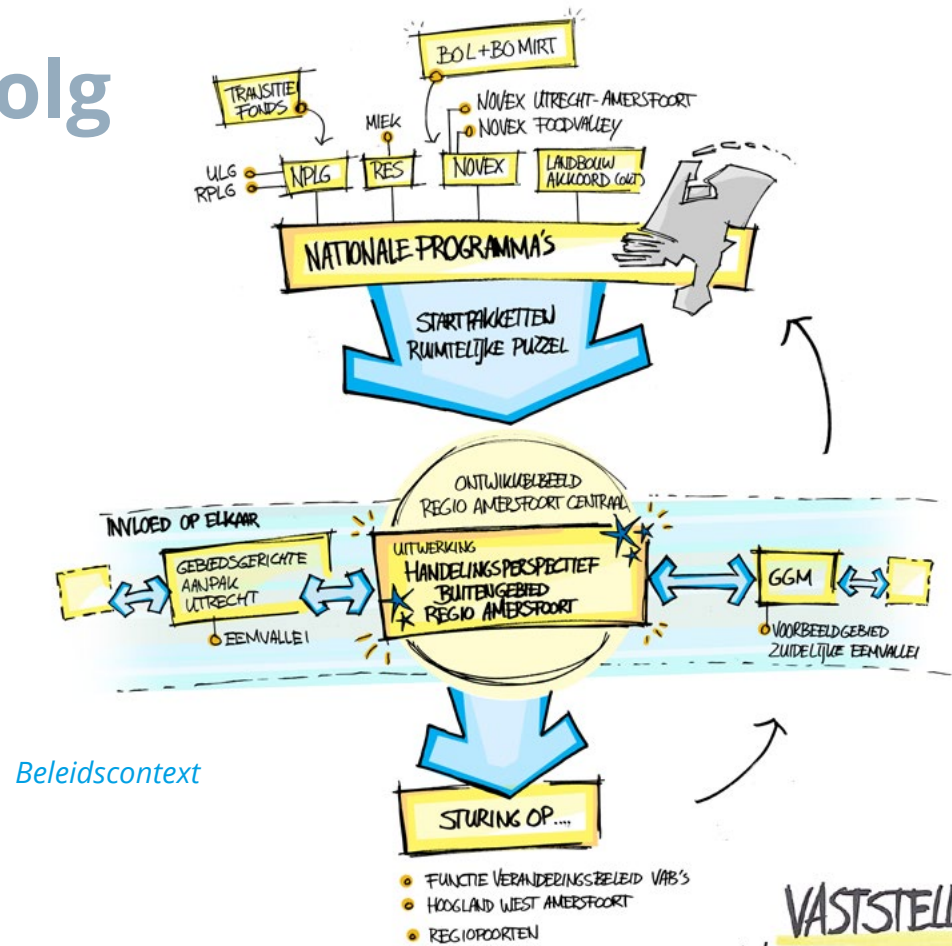
Het agrarisch collectief (Utrecht Oost, Eemland) is de nieuwe grondbankbeheerder

Er komt schuifruimte vrij de komende jaren (van nature) door stoppende agrariërs. Zorg ervoor dat deze gronden op een juiste manier worden ingezet. Maak extensieve landbouw mogelijk door deze schuifruimte. Hiervoor is het nodig regie te voeren over de gronden, door het oprichten van een grondbank, het liefst beheerd door een collectief, die weten wat er speelt in de regio. De bevoegdheden van de -nu op natuurbeheer gerichte- collectieven moeten dan uitgebreid worden. Hoe goed zijn/voelen agrariërs zich vertegenwoordigd door de collectieven?

Elke ondernemer/organisatie is verantwoordelijk voor de eigen waterkwaliteit en kwantiteit van afname (inclusief het Waterschap)

Deel de regio in deelgebieden op en maak doelen per deelgebied specifiek. Geef vooral vrijheid in het HOE aan de ondernemers. Een transparant meetsysteem geeft voor ieder inzicht of en hoe we de doelen halen. Bedrijfswaterplan per bedrijf, maatwerk. Daar willen bedrijven best op afgerekend worden, niet op algemene normen en metingen elders in de regio.

Beleidscontext en vervolg

Vervolg

